

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. VI. Solvuntur Objectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

voluntarium. ita S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 7. & Thomista, Suarez, & alii plurimi. Probatur. Concupiscentia, ceteris paribus, est causa, ut voluntas majore conatu, & intensiore affectu, velit, ut experientia monstrat: hoc est augere voluntarium: ergo. An autem concupiscentia causet purè voluntarium, an mixtum, potest esse questio de re, potest esse questio de nomine. Prima est, an actus ex concupiscentia non simul compatiatur aliquam inefficacem volitionem, vel aversionem, si non circa objectum, nudè in se ipso spectatum, saltem circa id, ut vestitum certis circumstantiis: & ad hanc respondeo affirmativè, ac puto, discurrendum ferme, sicut de metu n. 45. & dicendum, concupiscentiam formaliter causare purè voluntarium, quamvis possit etiam causare materialiter involuntarium secundum quid; nam ratione concupiscentiæ voluntas fertur in objectum cum sola inclinatione, nec concupiscentia est ratio ullius aversionis ab eo: at verò possunt esse aliæ rationes, quæ displicentiam aliquam, vel aversionem inefficacem circa objectum causant. Sic, qui ex concupiscentia actu fertur in voluptates carnis, potest tamen simul habere remorsum conscientiae, eò quòd sciat, annexas esse poenas aeternas, quæ connexio ei causat aliquam displicentiam inefficacem in iis voluptatibus.

48. Altera est questio de nomine, an non tamen actus, ex concupiscentia ortus, stante illa inefficaci aversione, possit dici purè voluntarius: & resp. si per purè voluntarium intelligatur actus, qui sponte fit cum desiderio ipsius actionis per se, & non tantum ratione circumstantiarum, seu ad vitandum majus malum, si merentia voluntatis, vi cuius actionem omitteret, si non majus malum metuere &c. (quæ non quidem semper, sed tamen frequenter occurrere solent in actibus ex metu factis, ubi quis non amplectitur actionem propter se ipsam, sed tantum propter circumstantiam majorem mali vitandi, & agit cum renitentia) si, inquam, per purè voluntarium hoc tantum intelligatur, tunc concupiscentia semper causat purè voluntarium. Sic ex concupiscentia lucri mercator, insuper habitis periculis, navigat per mare, & peccator sponte, & cum desiderio actionis obsecrat, ruit in flagitium. Si autem intelligatur per purè voluntarium id, quod excludit quamcunque renitentiam &c. tale, saltem non semper, causat concupiscentia. At, quia Aristoteles, & D. Thomas, sentiunt, concupiscentiam causare purè voluntarium, admitrendus videtur prior sensus, vel prior explicatio purè voluntarii. Addo etiam, sermonem hic esse debere de concupiscentia antecedente actum; alias non potest eum causare, si primum sequatur, e. g. si posita jam volitione primum excitetur, aut sponte, vel per naturalem redundantiam, postea oriatur.

ARTICULUS VI

Solvuntur Objectiones.

49. **O**B. 1. contra 1. conclus. Quæ ex metu fiunt, sunt juxta S. Thomam, & Aristotelem sim-

pliciter involuntaria: ergo. Confir. 1. Juxta nos transgressio legis, ex metu facta, esset peccaminosa: hoc est nimis durum: ergo. Confir. 2. Etiam contractus, metu extorti, essent validi: hoc est falsum: ergo. Resp. dist. antec. Sunt involuntaria in eo sensu, in quo nos hic non loquimur. conc. antec. in nostro sensu. neg. antec. & conf. vide n. 43. ubi citatus est S. Thomas, etiam loquens in nostro sensu. Ad 1. confir. conc. ma. neg. min. Utrique peccat, qui metu, etiam mortis, negat fidem &c. Addo tamen, quòd, si metus omnino turbaret rationem, non maneret cognitio necessariò requisita, adeoque nec voluntarium, nec liberum, nec peccatum. Addo secundò, quòd, si metus sit gravis, saepe excuset ab observatione legis, & tunc actio, etiam voluntaria, non est amplius contra legem: quæ de re de la Croix l. 1. n. 775. breviter tradit has tres regulas.

Prima est, si actio, contraria legi, est intrinsecè mala, metus excusare non potest, ut est clarum. 2. Si est contra bonum commune, non excusat metus mali particularis; quia illud prævalet. 3. Si actio, vel omisio, non est intrinsecè mala, neque præjudicat bono communi, metus damni gravis excusare poterit à peccato; quia legislator non censetur, velle obligare cum tanto incommodo. Quis autem metus sit gravis in particularibus casibus, desumendum est ex objecto metus, ex persona timente, ex aliis circumstantiis prudenter examinatis.

Ad 2. confir. dist. ma. Essent validi aliqui contractus ex metu facti. conc. ma. omnes. neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. De hac re vide la Croix l. 3. a. n. 634. aliqui enim contractus ex metu facti, sunt validi, sed possunt rescindi: alii neque sunt validi, ut matrimonium: non autem ex defectu voluntarii, quod sufficienter adest, sed ex defectu plenæ libertatis, aut ob injuriam, ob quam jus positivum aliquos contractus omnino nullos, alios annullandos decernit.

50. Ob 2. contra 3. conclus. Actio facta ex concupiscentia, seu fragilitate, est minus peccaminosa, quàm facta sine concupiscentia: ergo ista minuit voluntarium. Confir. Concupiscentia minuit cognitionem; quia perturbat, & aliquo modo obæcat intellectum: ergo minuit voluntarium. Resp. dist. conf. concupiscentia minuit voluntarium in specie, hoc est liberum. conc. conseq. voluntarium in genere. neg. conf. Sic etiam amor in patria est minus liber, quàm amor in via: imò ille omnino non est liber, & tamen est multò magis voluntarius, quàm iste.

Si dicas, non posse minui formaliter prædicatum specificum, nisi minuatur etiam genericum, falsum dicis, ut patet in exemplo modò allato. Ratio autem est. Si prædicatum specificum, formaliter tale, exigit participare genericum, in certa mensura, & proportionem, tunc potest utique, generico crescente ultra illam mensuram, minui specificum: atqui liberum exigit participare voluntarium in certa mensura, seu intra certos limites inclinationis; exigit enim principia, in utramque partem moventia, quibus retardatur inclinatio voluntatis ad unam partem: unde ablatis, vel omnino, vel ex parte, moventibus in contrarium allicientibus, potest decre-

re liberum, crescente voluntario, seu inclinatione in unam partem.

Ad confirm. dist. antec. Concupiscentia minuit cognitionem rationum retrahentium, conc. antec. allicientium, neg. antec. & conf. Concupiscentia facit, ut vivacius represententur motiva allicientia, e.g. voluptas in comestione carnis prohibita: & sic auget inclinationem, seu voluntarietatem: motiva autem retrahentia e.g. ratio offensæ Divinæ, turpitudine, brevitatis, vel caducitas voluptatis &c. facit, ut obscurius represententur: & sic minuit renitentiam, atque etiam libertatem: quamvis has rationes non omnino abscondat; alias omnino tolleretur libertatem. Hoc tamen concedo, actum peccaminosum secundum rationes, seu formalitates obscurius propositas, esse minus voluntarium; nam ratio, vel formalitas offensæ DEI &c. non est ita voluntaria in dicta comestione, quam ratio, vel formalitas voluptatis. Imò, si aliqua talis ratio, formalitas, aut prædicatum, omnino invincibiliter ignoretur, etiam omnino est involuntaria. Ex quo sequitur, quod concupiscentia causet aliquando involuntarium secundum quid, saltem juxta explicationem datam num. 48.

§1. Ob. 3. Potest quis rem concupiscere ex aliquo motivo, timere ex alio: ergo etiam agere involuntariè: ergo potest concupiscentia causare involuntarium. Confirm. Potest quis agere ex metu, & concupiscentia simul: sed tunc agit voluntariè, & involuntariè: ergo. Resp. neg. conseq. si enim vincat concupiscentia (alias enim non ageret) tunc vincitur motivum metus, & non curatur, nec facit rem, aut actionem secundum se nolitam, nec agentem tristitem &c. sed ad summum aliquo modo retundit intensionem voluntarii: hoc autem non est facere involuntarium strictè in significatione exposita num. 47. & 48. sic etiam, non quæcunque motio in oppositum, facit strictè involuntarium; alias quilibet actus liber esset involuntarius, itemque omnis actus supernaturalis, qui cum difficultate elicitur. Ad confirm. Vel metus retrahit, dum concupiscentia attrahit, & jam responsum est, ut patet consideranti: vel etiam metus impellit ad actum, & neg. mi. non enim omnis metus reddit involuntarium ex num. 45. & nullo modo iste; quia causa metus nullo modo est nolita. Sic latro imperans sitienti, ut bibat vinum bonum, ac sanum, non reddit potum involuntarium.

§2. Ob. 4. S. Thomas 2. 2. q. 77. a. 6. in corp. ait. Passio minuit peccatum, in quantum minuit voluntarium: ergo concupiscentia, quæ est maxime passio, minuit voluntarium. Confirm. Concupiscentia non est principium intrinsecum, sed est passio extrinseca voluntatis: ergo non potest augere voluntarium. Resp. dist. ant. & S. Thomas intelligit voluntarium in specie, seu liberum. conc. antec. intelligit voluntarium in genere. neg. ant. & conseq. Cum S. Thomas citatus n. 47. expressè dicat, concupiscentiam magis facere voluntarium, utique hæc non intelligit idem voluntarium, ne sibi manifestè contradicat. Accedit, quod S. Doctor non sit inusitatum, per voluntarium intelligere liberum ex n. 19. Rursus ibidem dicit, in tantum actum aliquem esse peccatum, in quantum est volun-

tarius: quod falsum esset, nisi per voluntarium intelligeretur liberum; nam ad peccatum requiritur non quæcunque voluntarietas, sed libera: ergo de ista est sermo S. Doctori.

Ad confir. neg. antec. Per principium extrinsecum hic intelligitur illud, quod non tantum est distinctum à voluntate, sed vim, & violentiam, ei infert ab extrinseco; nam, licet à voluntate distinctum sit, si tamen eam moveat, propositis talibus motivis, quibus illa ita excitatur, ut ex inclinatione sua intrinseca, & motu, ut ita dicam, proprio, assentiat, censetur principium movere sufficienter ab intrinseco: & sic juxta Suarez in 1. 2. tr. 2. disp. 3. sec. 3. n. 14. qui movet per consilium, vel preces, non dicitur movere extrinsece: at verò, qui movet per metum, quia impellit ad aliquid contra intrinsecam inclinationem voluntatis, dicitur movere extrinsece. Quando igitur S. Thomas loco objecto dicit: *Esse autem aliquid in nobis dicitur per rationem, & voluntatem*: intelligi non potest, nisi de inextincta in ordine ad libertatem, de qua ibi agit ratio peccati, ad quod requiritur libertas.

ARTICULUS VII.

Quomodo ad voluntarium se habeat Ignorantia.

§3. Aliud est pura Nescientia, aliud Ignorantia: illa est pura negatio scientiæ, vel cognitionis, quæ etiam datur in lapide, qui non dicitur propriè ignorans: ista est negatio scientiæ in subiecto capaci, sive, cui competit illa scientia, & quam si non habeat, censetur imperfectum, e.g. si Logicus nesciat syllogisticas regulas, vel Christianus articulos fidei. Vocatur hæc etiam Ignorantia privationis, cui opponitur à quibusdam Ignorantia privæ dispositionis, quæ tamen non tantum est negatio scientiæ, sed error positivus, contrariè oppositus veræ de re aliqua notitiæ e.g. hæresis quælibet, quæ contrariè opponitur veræ de rebus fidei scientiæ.

§4. Jam verò ignorantia privationis, seu propriè dicta, dividitur in ignorantiam juris & facti. Ignorantia facti est, quando quis ignorat aliquam rem particularem, quæ est objectum aliqujus actionis moralis, e.g. nescit, esse clericum, quem percutit: vel nescit, esse diem festum, quo laborat. Ignorantia juris est, quando quis nescit, quid lege, vel quasi lege, sit præceptum, aut prohibitum. e.g. si quis nescit, percussioni clerici annexam esse excommunicationem: vel exercitium hujus, aut illius artis, esse die festo prohibitum. Cum autem detur triplex Jus, Naturale, Divinum positivum, & Humanum; hinc etiam ignorantia juris subdividitur in Ignorantiam juris, Naturalis, Divini, & Humani, quorum clarior explicatio petenda ex tractatu de justitia & jure.

Dividitur 2. ignorantia, in genere accepta, in ignorantiam invincibilem & vincibilem. Prior, seu invincibilis est, quæ morali diligentia superari, aut tolli non potest: vel quia tali ignorantia nunquam in mentem venit dubitare, aut cogitare de opposito: vel quia, etsi dubium ortum fue-